EURÓPAI ŐRJÁRAT

A budai vár

helyét, talán ősidők óta, maga a Természet keze jelölte ki: az *ókori* stratégák is a *Duna* ingoványos partjai mentén csak *Budán* és *Esztergomnál* találtak biztos gázlókat. Esztergom a középkor első magyar szakaszában uralkodik a középső Duna felett, ám a tatárjárás után, kétszázados rivalizálással, Buda előrenyomul. A krónikák szerint *IV. Béla* építtet a várhegyen először palotát vagy erődöt, ám a hitetlen csákány még nem tárt fel XIII. századbeli falmaradékokat. A hatalmas várpalota építése az *Anjoukhoz*, de különöskép Zsigmondhoz fűződik: egykori zarándokok s turisták megörökítették emlékét, számtalan változatát ismerjük. Majdnem akkora volt, mint a mult ostromban elpusztult vár. A kövek híven megőrizték *gótikáját*, látszik, hol válik el *Mátyás* renaissance-világától, aki minden más középeurópai nemzetet megelőzve egy századdal, a Duna partjára ültette át az újjászületés *latin* stílusát.

Amikor 1686-ban eloszlott az *ostrom* puskaporfüstje — ez a gótikus-renaissance várpalota *még állt:* tornyát bedöntötte ugyan a lőporrobbanás, tetőzete megsérült, belsejét kifosztották, de ma már tudjuk, hogy ágyúgolyóktól (különösen XVII. századi lövedéktől) *nem halnak meg egészen a kövek.* Mint csonka óriás állt, tűzvészmarta falaival, csak kikezdte, de nem rombolta még le az enyészet. Állt... míg a XVIII. század második évtizedében egy barbárlelkű *osztrák generális* nem indította rohamra ellene utászait: akkor aztán egészen szétverték, — talán nem egészen politikai tendencia nélkül — régi dicsőségünk szimbolikus palotáját, hogy kaszárnyát építsenek helyén. Pár évtized mulva *Mária Terézia* kezdte építtetni palotáját helyén: súlyos osztrák *barokkjával* ez képezte zömét a mai várnak, melyet a századforduló körül *Haussmann* — kevés pietással a régi kövek iránt — az ismert alakban befejezett.

Mi maradt a *«hajdaniból»?* Egy októberi látogatás elmondja, amelyet a most folyó ásatások kitűnő vezetőjével, *Gerevich* Lászlóval teszünk. A *várbeli elöljáróság* szobáiban most születő múzeum apró emlékei nyitják meg a sort: csodálatosan szép *kályhacsempék,* kis majolikaportré *Mátyás* ismert, éltes *arcával,* XV. századbeli ezüstkeretes, nagyítóüveges *pápaszem,* egy fellelt *aranygyűrű...* Utána következik az izgalmasabb séta: *megnyílik* a *Vár* négy éve zárt palánkja, bejutunk a *nekropoliszba;* néhol csak megpörkölte a tűzvész, máshol mélyebben kikezdte a pusztulás. Elbozótosodott platóján nem egészen veszélytelen a körséta: az *ásatások* meglepetések sorozatát tárják elő, ahogy az ingatag pallókon, szakadékos lépcsőmaradványokon kúszva, a mélybe tekinthetünk.

Így látunk hat-hétméteres földköpenyéből kibontva *gótikus oszlopot,* egy mélységben rejtőző *középkori terem* tartópillérét: megannyi magányos óriásokat. Majd leszállunk a várpincébe: mintha elhagyott középkori kőbánya faragóműhelye lenne, úgy kísért fel itt a mult, tíz-tizenkét méteres mélységeiben: az egymást fedő rétegek szinte észrevétlenül olvadnak bele a pince alagcsövezett bolthajtásaiba. Mindez még bizonyosan csak ízelítő... Mi lehet még itt a föld alatt s mikor érhet véget a diadalmas feltárás? «Még esztendők munkája...» mondja a fiatal *Gerevich* professzor, akinek köszönhetjük e páratlanul érdekes, munkaközbeni látogatást.

Passuth László

M.N. 1948. X. 24

BIBLIOTHECA CIVITATIS BUDAPESTINAE DE BRUNSZABÓ NOMINATA

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Passuth László

Cím: Európai őrjárat

Forrás: Magyar Nemzet

Budapest (Hely) 1948 X/24 (Idő) (Köt. v. fűz.) (Oldal)

Osztályozás 902.6 Vár "1948"

Személy:

Helyszám:

1385 — Áll. Karpinszky-nyomda, Víg-utca 6.